

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
ग्रंथपालन आणि माहितीशास्त्र विशारद (B.Lib I.Sc.)
परीक्षा : डिसेंबर-२०२३

सत्र - १

विषय : ग्रंथालय व्यवस्थापन (BL-23-124 / BL-31-124)

दिनांक : ०७/१२/२०२३

गुण : १००

वेळ : स. १०.०० ते दु. १.००

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा

(१०)

१. फेयोल यांनी व्यवस्थापनाची ----- तत्वे सांगितली आहेत.
    अ) १२   ब) १३
    क) १४   ड) १५
२. ब्राऊन पद्धती ----- यांनी सुरु केली.
    अ) नीना ब्राऊन   ब) मेलविल डुई
    क) जॉन कॉटन डॅना   ड) डॉ. एस.आर.रंगनाथन
३. ----- येथील व्हॅटकीन ग्रंथालय सुशोभित दालनासाठी प्रसिद्ध आहे.
    अ) भारत   ब) रोम
    क) जर्मन   ड) रशिया
४. भविष्याचा अंदाज नियोजन, संघटन, आदेश, समन्वय व नियंत्रण करणे म्हणजेच ----- होय.
    अ) अंदाजपत्रक   ब) वर्गीकरण
    क) तालिकीकरण   ड) व्यवस्थापन
५. ग्रंथनिवड करण्यासाठी ----- साधन वापरले जाते.
    अ) ग्रंथसूची   ब) ग्रंथ परीक्षणे
    क) प्रकाशनाच्या याद्या   ड) वरील सर्व
६. ----- कालखंडाला ‘संयोगीकरण’ कालखंड म्हणून ओळखले जाते.
    अ) १९२७ ते १९५०   ब) १९८० च्या पूर्वीचा
    क) १९५० ते आजपर्यंत   ड) १९८० ते १९२७
७. ----- मध्ये एल.आर.मँकोलव्हिन यांनी मागणी तसा पुरवठा हे तत्व मांडले.
    अ) १९२५   ब) १९३०
    क) १८७६   ड) १९६६
८. भारतातील पहिले नियतकालिक ----- येथून सुरु करण्यात आले.
    अ) पुणे   ब) मुंबई
    क) दिल्ली   ड) कलकत्ता
९. ----- न्यूजर्सी मध्ये सुरु केली.
    अ) नेवार्क पद्धती   ब) ब्राऊन पद्धती
    क) खातेवही पद्धती   ड) ठोकळा पद्धती
१०. ग्रंथालय इमारतीची रचना ----- इंग्रजी अक्षरासारखी असावी.
    अ) एच   ब) एल
    क) एम   ड) वरील सर्व

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २)

(३०)

१. ग्रंथ रद्दबातल धोरण स्पष्ट करा.
२. ग्रंथालय वित्त व्यवस्थापन यावर चर्चा करा.
३. नियतकालिक म्हणजे काय ते सांगून नेवार्क पद्धती स्पष्ट करा.

- प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (४०)**
१. ग्रंथालय इमारतीबाबतच्या महत्वाच्या बाबींवर चर्चा करा.
  २. व्यवस्थापन म्हणजे काय? व्यवस्थापनाची तत्वे स्पष्ट करा.
  ३. ग्रंथालयातील वाचन साहित्याची निगा कशी राखली जाते ते सांगा.

- प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही २) (२०)**
१. ग्रंथ सोपस्कार
  २. ग्रंथालय समिती
  ३. निविदा पद्धत

English Translation

Library Management (BL 23-124 / BL-31-124)

- Q. 1 Choose the correct option (10)**
1. How many principles of management are enunciated by Fayol?

a) 12	b) 13
c) 14	d) 15
  2. Brown's method was introduced by -----

a) Nina Brown	b) Melvil Dewey
c) John Cotton Dana	d) Dr. S.R.Ranganathan
  3. The Vatican library in ----- is famous for its ornate halls.

a) India	b) Rome
c) German	d) Russia
  4. ----- is forecasting, planning, organizing commanding co-ordinating & controlling the future.

a) Budget	b) Classification
c) Cataloguing	d) Management
  5. ----- tool is used to select books.

a) Bibliography	b) Book reviews
c) Publication lists	d) All of the above
  6. ----- period is known as conjugation period.

a) 1927 to 1950	b) Before 1980
c) 1950 to till date	d) 1980 to 1927
  7. In ----- L.R.Mccovin introduced the supply as demand principle.

a) 1925	b) 1930
c) 1876	d) 1966
  8. India's first magazine was launched from -----

a) Pune	b) Mumbai
c) Delhi	d) Kolkata
  9. ----- started in New Jersey.

a) Newark system	b) Brown system
c) Account book system	d) Block system
  10. The design of the library building should be similar to ----- English letters.

a) H	b) L
c) M	d) All of the above

- Q. 2 Answer the following in short (Any 2) (30)**
1. Explain book withdrawn policy.
  2. Discuss library finance management.
  3. What is periodical? Explain Newark system.

Q. 3 Answer the following in detail (Any 2) (40)

1. Discuss the important aspects of library building?
2. What is management? Explain the principles of management.
3. Explain how reading materials maintained in a library.

Q. 4 Write Short notes (Any 2) (20)

1. Processing of book
  2. Library committee
  3. Tender method
-